

פרשת
אחרי מות - קדושים
תשפ"ו
- גליון 87 -

מעובד מתוך שעורי הרב יצחק שפירא
ראש ישיבת עוד יוסף חי

מעמקים

מאמר יסודי
לספירת
העומר

26

מה לבוון
כשהולכים לישון?

23

"לאכול כדי להתפלל" על
עיסוק בגשמיות לפני התפילה

5

איסור כלאיים - מה העניין
לשמור על חוקי הטבע?

לשאלות, הערות, ולקבלת העלון
shiurimshapira@gmail.com

או בטלפון - יוסף חיים
053.724.6111

אנו מזכירים שקיים פורום דיונים בנושאי
השיעורים, להצטרפות לפורום יש לשלוח
בקשה למייל המופיע למעלה

קו עדכונים על זמני ומיקומי השיעורים
02.313.0687

לשמיעת השיעורים בקול הלשון
073.371.8149

תוכן ענינים

5	מעמיקים בפרשה מצוות וחוקים מגבילים
9	מעמיקים במועדים ספירת העומר - מאמונה מופשטת למציאות נפרדת
17	מעמיקים באהבת ה' דבקות ואהבה (ב)
23	מעמיקים בצדיקים לאכול כדי להתפלל
26	שו"ר ממעמקים מה יעזור לי לקום בבוקר?

מתחילים סדרה חדשה - הזמנות מיוחדת להצטרף!

להבלת
עדכונים על
השיעורים
התקשר
ליוסף חיים
053-7246111

השיעור השבועי

השיעור השבועי של הרב יצחק שפירא יום א | 21:30 | רח' הרב צבי יהודה 18 | דירה 4 | ירושלים

אנו כיהודים, מאמינים שה' מהווה את העולם מאין ליש כל רגע מחדש. כאשר ה' מהווה את העולם מאין ליש, בעומק של המציאות הוא נמצא ונוכח כל הזמן. במעמקים של הנפש ושל הבריאה כולה הקב"ה שוכן, מחכה ומצפה שנחשוף ונגלה אותו. אם רק נעמיק מספיק בכל פרט, נוכל למצוא ולהרגיש את הקב"ה.

כיצד אנו עושים זאת? אם נאמץ את זווית ההסתכלות של ה' על העולם נגלה שהמציאות אינה כה אטומה, אלא כל כולה בעצם ביטוי של ה' במציאות שכביכול מרגישה נפרדת ממנו.

בחוברת שלפניכם ישנם מאמרים בחסידות בנגלה ובתורת הנפש. המאמרים לא מוגהים על ידי הרב, אך מנסים לשמור על הסגנון והעומק של שיעוריו. ההתבוננויות בדרך החסידות על נושאים שונים בתורתנו הקדושה מגלה עומק לפנינו מעומק, וחיבור חזק של התורה לחיים האישיים שלנו.

**אז קדימה, אתם מוזמנים לצלול איתנו...
למעמקים**

מצוות וחוקים מגבילים

פרשת קדושים מתייחדת בריבוי המצוות המובאות בה - מצוות רבות ויסודיות. אחת המצוות הכתובות בפרשתנו היא מצוות כלאיים, עליה נאמר (ויקרא יט, ט) "את חקתי תשמרו בהמתך לא תרביע כלאים, שדך לא תזרע כלאים, ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך".

מצוות כלאיים מתייחדת בהיותה ח'ק, כלומר מצוה שאין היגיון מאחוריה, כמו שכותב רש"י עה"פ "חקים אלו גזרות מלך שאין טעם לדבר".

◆ בין חק למשפט

בדרך כלל אנו מזהים את מצוות החוקים כמצוות שאינם מסתדרות עם ההיגיון האנושי הפשוט, לעומת זאת את המשפט האדם יכול להבין. הסתכלות זו נותנת לנו תחושה שהמשפט זורם עם הטבע שלנו ואילו החק מנוגד אליו.

כמו שמביא רש"י בפרשת אחרי מות (ויקרא יח, ד) ביחס לחוקים, שיצר הרע ואומות העולם משיבין עליהם:

"ואת חקותי תשמרו". דברים שהם גזירת המלך, שיצר הרע משיב עליהם למה לנו לשומרו, ואומות העולם משיבין עליהן, כגון אכילת חזיר, ולבישת שעטנז, וטהרת מי חטאת, לכך נאמר "אני ה'", גזרתי עליכם, אי אתם רשאים להפטר:

◆ עשב מזריע זרע למינהו

דרך מצוות כלאיים ניתן להבין את משמעותם של החוקים בצורה עמוקה יותר. ירמיה הנביא אומר 'אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת', בפסוק זה אנו רואים שה' מכנה את בריאת העולם בשם 'חוקים'. עלינו לשים לב כאשר ה' בורא את העולם אין הגיון המחייב את ה' לברוא את העולם בצורה מסוימת, כל בריאתו של העולם היא החלטה 'שרירותית' או גזירת מלך של ה'. ה' החליט להכניס את עצמו לתוך מידה וגבול, לתוך כל מיני כלים וכללים וכך הוא בורא את העולם.

המילה חק באה לבטא גבול או קצבה, כמו שכתוב "ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה", אשת חיל נותנת לנערותיה את מתנם הקצובה להם. א"כ כאשר נאמרים חקים בהקשר של מצוות אנו מבינים שהקב"ה החליט להגביל אותנו בצורה מסוימת, לתחום את ההלכה דווקא שם.

כך במצוות כלאיים אנו שומרים על החוקים שה' קבע. כאשר הקב"ה ברא את העולם, הוא ברא בו מינים רבים של צמחים וחיות, כל מין מובדל מחברו. כמו שכתוב 'תוצא הארץ עשב מזריע זרע למינהו' שכל צמח מסוים יהיה נפרד וייחודי בייחס לשאר המינים. כמו כן לגבי החיות כתוב 'ויעש אלקים את חיית הארץ למיניהם' כל חיה והייחודיות שלה.

כאשר ה' מצווה אותנו על מצוות כלאים, הוא אומר לנו 'את חקותי תשמרו', תשמרו על הכללים והגבולות ששמתני כאשר בראתי את העולם. ה' רוצה שהעולם יתקיים בצורה מסוימת, בתוך גבולות להם אין טעם הנראה לעין. כאשר ה' מצווה אותנו על חק מסוים, הוא רוצה שגם אנו נשמור על אותם גבולות.

מצוות כלאים ממחישה לנו היטב, שמצוות החוקים אומרות לנו להיות שותפים בהחלטות 'השרירותיות' של ה' כיצד העולם יראה. פרוש זה נכון בכל החקים הכתובים בתורה, בכל מצווה כזו אנו שותפים לכלל אחר שה' קבע בעולם.

◆ בגד כלאיים שעטנז

עד כאן התבאר שמצוות כלאים נקראת חק כיוון שהיא לוקחת חלק בבריאת העולם, ושומרת על מיני הזרעים והחיות. בהמשך הפסוק התורה מביאה את איסור לבישת בגד שעטנז, במצווה זו אין שינוי של המין כאשר מכינים בגד זה, ואף אין איסור של עשיית בגד כלאים האיסור נעשה רק בלבישתו.

כדי להעמיק בשורשה של מצווה זו נביא כאן את דברי הפרקי דר' אליעזר (פרק כא) המדבר אודות קורבנותיהם של קין והבל:

הגיע יום טוב של פסח. אמר להם אדם לבניו: "בליל זה עתידין ישראל להקריב קרבנות פסחים, הקריבו גם אתם לפני בוראכם". הביא קין מותר מאכלו - קליות זרע פשתן. והביא הבל מבכורות צאנו ומחלביהן כבשים שלא נגזזו לצמר. ונתעב מנחת קין ונרצית מנחת הבל שנאמר: "וישע ה' אל הבל ואל מנחתו". רבי יהושע בן קרחה אומר: אמר הקב"ה אל יתערבו מנחת קין והבל לעולם, שמא חס ושלום אפילו בארג בגד, שנאמר: לא תלבש שעטנז וגו'. אפילו היא מרוקבת^א לא יעלה עליך, שנאמר: "ובגד כלאיים שעטנז לא יעלה עליך".

◆ רעיית צאן ועבודת האדמה

כאשר אדם הראשון מצווה את בניו להביא את קרבנם לפני ה', כל אחד מהם מקריב משהו אחר, המסמל דרך אחרת בעבודת ה'.

קין הביא את קרבנו מן הפשתן, הגמרא אומרת שלאחר שמגדלים פשתן האדמה אינה נותנת פירותיה למשך שבע שנים (ראה ב"מ קט. וברש"י שם). זרע פשתן מבטא את המאמץ הגדול שיש בעבודה, גם של האדם וגם של האדמה. קין בחר להביא את המאמץ והעבודה שלו - קרבן לפני ה'. באופן טבעי מאמץ קשור במדידה והגבלה, אדם מתאמץ כדי להשיג משהו מסוים, אם אדם יכול להשיג כל דבר בלי הגבלה, לא היה לו צורך במאמץ. כאשר קין הביא לה' מנחה על פי מדידה והגבלה, גם ה' לא פנה אליו באופן מיוחד, כי מתבקש שקין יביא לה' חלק מהגידולים, שהרי גם הוא שותף בהם.

הבל לעומת זאת הביא מבכורות צאנו, את החלק המשובח והשמן הוא הביא מתנה לה'. על הכבשים נאמר "כרחל לפני גוזזיה נאלמה" כלומר כאשר גוזזים את הכבש המלא צמר, הוא נותן לעשות זאת בלי להשמיע שום קול. הוא מתמסר ומוותר על כל עשירותו, כאילו הכי טבעי לו למסור את כולו לה'. הבל הקריב לה' מנחה "מבכורות צאנו ומחלביהן", וה' בתמורה פנה אליו וקבל את מנחתו במאור פנים.

הפשתן מבטא את המאמץ והיציאה של האדם מעצמו, את הבחירה שלו בקשר עם ה'. כאשר האדם יוצא מעצמו ומתאמץ לקראת ה', באופן טבעי הוא עושה זאת על פי גבול ומידה, כל אחד לפי יכולתו. הצמר לעומת זאת מבטא את ההתמסרות הטבעית ללא כל מאמץ, נתינה זורמת ללא מדידה. כאשר ה' מצווה עלינו שלא ללבוש

^א בילקוט שמעוני לה גירסא: "מרוקמת".

על עצמנו בגד של צמר ופשתים יחדיו, הוא רוצה שנשים לב שהוא נטע בתוכנו שתי תנועות נפשיות ההפוכות זו מזו. מצד אחד יש בתוכנו את המאמץ והבחירה המלאכותיים כביכול הבאים בגבול ומידה, ומצד שני יש בתוכנו את התענוג הטבעי הפשוט מהקשר עם ה'.

גם ה' מתייחס לעולם בשתי צורות, חלק מן ההתייחסויות שלו הם על פי מדידה והגבלה, וחלקם שלא על פי גבול ומידה. ההתייחסויות שעל פי גבול ומידה מקבילות לעבודת הפשתן, והאחרות מקבילות לעבודת הצמר. באיסור לבישת צמר ופשתים הקב"ה דורש מאיתנו לשים לב לשני התייחסויות אלו, והוא גם דורש מאיתנו שגם אנו נתייחס באותם שני צורות. לפעמים אנו נותנים לה' בלי מדידה ומאמץ, לדוגמא על ידי תפילה הבוקעת מעומק הלב; ולפעמים אנו צריכים לעבוד את ה' על פי המידה, לדוגמא כאשר אנו נכנסים לדקדוקי המצוות בגבולות ההלכה.

כאשר לא מבחינים בין העבודה שבתוך הגבול הכרוכה במאמץ, לבין העבודה שבלי גבול הטבעית והזורמת, אנו עלולים לחשוב שכל העבודה שיש במציאות לא אמורה להיות על ידי גבול ומאמץ. כאשר ה' ציווה עלינו להבדיל בין הצמר לפשתים - בין הבלי גבול לגבול, הוא רצה שנשים לב שהוא בחר שיהיה מקום לעבודה בגבול, כי חשוב לה' שנתאמץ ונצא מעצמנו בשבילו.

גם כאן כאשר אנו שומרים על חוקיו של ה' אנו שותפים בהחלטה - גזירת המלך - של ה' כיצד העולם יראה. במצוות כלאי זרעים וכלאי בהמה ה' רוצה שנשמור על המינים אותם הוא ברא, באיסור לבישת כלאיים ה' מבטא את הרצון שלו שהעולם יתנהל גם בתוך כלים של מדידה והגבלה, והוא דורש גם מאיתנו לעבוד בתוך כלים אלו.

צוללים למעמקים

שיעורים נוספים ומרתקים מאת הרב זמינים ב"קול הלשון"
חסידות | פרשת שבוע | כתבי האר"י | תורת הנפש | עבודת השם

חייגו והאזינו 073-371-8149

ספירת העומר - מאמונה מופשטת למציאות נפרדת

במשך כמה שנים זכינו לשיעורים יסודיים אודות כוונת מצוות ספירת העומר, במאמר זה השתדלנו לחבר את הנאמר בכמה שיעורים ולעשות אותם כרצף אחד, בגליון של השבוע אנו מוגישים לפניכם את חלקו הראשון של המאמר (שהוא יכול לעמוד בפני עצמו).

חלק א' סופרים לכך שה' רוצה את המציאות שלנו

במצוות ספירת העומר יש משהו מפתיע. בדרך כלל, כשאנו מקיימים מצווה, אנחנו עושים משהו בפועל: מניחים תפילין, נוטלים לולב, אוכלים מצה. אנחנו רגילים למצוות של פעולה ממשית המשפיעות על המציאות בצורה מוחשית. אבל בספירת העומר - כל מה שאנחנו עושים זה פשוט לציין עובדה, פעולה שנראית חסרת תוכן ומרוקנת. כל יום מחדש אנחנו אומרים: "היום יום אחד לעומר", "היום שני ימים לעומר". אז מה בעצם אנחנו עושים פה?

האופי הייחודי של מצוות ספירת העומר משפיע באופן ישיר על האופן שבו אנו חווים אותה. הספירה הזו מעוררת תחושת קושי מוזרה. אז מנסים להעמיס עליה הרבה כוונות, מנסים להאריך בברכה ולספור לאט, לומר בכוונה רבה "לשם יחוד" לפני כן, ולהשקיע מחשבה עמוקה - אבל בכל זאת, התחושה היא שהכל תקוע, נראה כאילו מנסים בכח בצורה מאולצת שיצא משהו מהספירה הזאת כשבפועל לא קורה כלום. מרגישים כאילו אין שום דבר. הפעולה הפשוטה הזו, של הכרזה יומית

על מספר הימים, נדמית ריקה מתוכן, ולפעמים הניסיון להכניס משמעות בצורה מאולצת רק מעצים את חווית הריקנות^א.

◆ היום שלפני הספירה – האמונה העיוורת שלנו

כדי להבין את משמעותה העמוקה של מצוות ספירת העומר, עלינו לחזור לאירוע שהתרחש ביום שלפני תחילת הספירה - ליל הסדר. ליל הסדר היה רגע מרומם בו קיומנו האישי נעלם אל מול נוכחותו של הקב"ה. בליל הסדר במצריים הלכנו אחרי הקב"ה בצורה עיוורת, היינו משוגעים עליו לגמרי וכלל לא התחשבנו במציאות, וכדברי חז"ל במדרש (פסיקתא זוטרתי שמות יב לט, הובא ברש"י עה"פ):

"גם צדה לא עשו להם" להודיע שבחן של ישראל שלא אמרו למשה, היאך אנו יוצאין למדבר, ואין עמנו צדה לדרך, אלא האמינו והלכנו אחרי משה. הוא שהנביא אומר (ירמיה ב, ב) "כה אמר ה', זכרתי לך חסד נעורך, אהבת כלולותיך, לכתך אחרי במדבר, בארץ לא זרועה".^ב

בליל הסדר אנו מביאים לידי ביטוי את האמונה הכי מופשטת שיכולה להיות^כ (כפי שנתבאר בארוכה בקונטרס 'עת דודים' על האמונה העיוורת בלי שכל ובלי התנפחות), על ידי מצווה מאוד מגושמת (מצוות אכילת המצה היא המצוה היחידה שיש בה ממש חיוב על כל אחד לאכול, כפי שנתבאר בקונטרס שם), כך האמונה בה' נתפסת בתוך המציאות (כפי שנתבאר שם), אבל היא נתפסת באופן של תוהו.

האמונה כמו שהיא מצד עצמה היא כוח 'תוהי' שלא מתיישב בשום השגה והגבלה, אין לו גבולות (אם נגיד את זה בשפה של היום כדי שזה יהיה ברור - זה כמו שאומרים על מישהו שהוא 'משיחי', 'פונדמנטליסט' או 'שהיד' וכדו', ביטויים שבאים להגיד שאמונה ותוהו הולך ביחד, רק שאצלנו האמונה הזאת נשארת מופשטת ולא

^א אפשר אמנם להגיד שבספירת העומר אנו בעצם עסוקים בהכנה לקבלת התורה, אבל עדיין יוצא שהתוכן מאוד מנותק ממעשה המצווה עצמו, כיוון שבפועל אנחנו סופרים לעומר - כמה ימים עברו מזמן הקרבת קרבן העומר. ולא למתן תורה - כמה ימים נשארו. בתורה המצווה כתובה כך בסופרים ימים, שכעבור חמישים יום מהקרבת מהשעורים (שמתייר את התבואה החדשה במדינה) מקריבים קרבן מהחייטים (שמתייר את התבואה החדשה במקדש), וניסיון להכניס תוכן שלא נמצא במצווה עוד יותר עושה את התחושה שלא כל כך קורה משהו.

^ב וכפי שנתבאר בהרחבה לאורך החוברת 'עת דודים'. וראה במאמרי אדמו"ר האמצעי הנחות תקע"ז ד"ה 'והניף את העומר': "והנה בזה יובן ענין פסח וסה"ע, שלילה ראשונה של פסח הי' בהם גילוי בחי' הוי' בחי' סוכ"ע, כמו שהנשמה בשרשה היא מבחי' סוכ"ע, ולכן יצאו טף ונשים ת"ר אלף רגלי ממצרים בחי' מס"נ בתכלית מצד בחי' ההכרה החזקה כמשל התינוק שהולך אחר אביו, כמו"כ ע"י שהי' גילוי בחי' הוי' בנשמותיהם לכן נמשך הגוף ממילא כו' והלכו ממצרים, זהו בחי' לילה ראשונה של פסח". מאוד יפה להסתכל על הטירוף הזה שהיה ביציאת מצרים, אין דברים כאלה היום. מגיע יהודי לעם שלם ואומר להם "לכו אחריי", והם הולכים אחריו בלי לשאול שאלות, פשוט לא יאומן.

^ג אפילו שכתוב (בהגדה) "נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם" הרי לא ברור מי נגלה שם. במעמד הר סיני ראו משהו, אבל במצרים עיקר גילוי השכינה היה בכך שהם האמינו שהקב"ה נמצא.

גורמת לנו לשבור את המציאות בפועל¹⁷, האמונה עושה שהאדם לא מחובר למציאות ככלל, המציאות היא לא נפקא מינה מבחינתו, מבחינתו אין מציאות אלא רק אמונה. זה הכוונה שכל היציאה ממצריים היא בחיפזון, לא מתחשבים בשום דבר, אין קנה מידה ואין סדר (וכמו שהאר"י כותב על זה כמה פעמים "לא כדרך הטבע"). הפכנו להיות אנשים כאלה שאין להם שום הגבלה מצד המציאות. כך היא האמונה בקב"ה כפי שהיא מצד עצמה, לכל יהודי יש מקום כזה בתוכו, שאותו מביאים לידי ביטוי בליל הסדר.

◆ שאר ימי הפסח – עושים עניין מהיום הראשון

מיד לאחר מכן באים עוד שישה ימים של פסח, ימים אלו אינם ימי חג רגילים, כפי שניתן לשים לב אם משווים אותם לחג הסוכות. כל ימי חג הסוכות הם "חלוקין בקרבנותיהן" (כדברי הגמרא בערכין י:), ומשום כך אומרים בכל אחד מהם הלל שלם (כפי שמסבירה הגמרא שם), גם בכל יום יש מצווה מיוחדת של נטילת לולב (עכ"פ במקדש, ובשאר המקומות בזה"ז זכר למקדש), מברכים בכל יום על מצוות הישיבה בסוכה, ויש בכל החג הזה "שמחה יתרה"¹⁸. משא"כ בפסח, כל יום מקריבים את אותן קרבנות שכבר הקריבו ביום הראשון, לא אומרים הלל (ומה שאומרים חצי הלל זה רק מנהג), בתורה לא כתוב מצוות שמחה על חג הפסח¹⁹ כמו"כ אין מצווה לאכול מצה (וממילא לא מברכים עליה בשאר הימים), מה שאוכלים מצה זה רק בגלל שצריך להימנע מאכילת חמץ. בעצם אין מצווה או עניין מסוים להתעסק בו, עיקר הפסח הוא היום הראשון, ושאר הימים הם רק נמשכים מתוך היום הראשון.

על מנת להבין את מה שהתרחש כאן נשתמש במשל לצדיק שהוא בעל אמונה גדול ובכח האמונה שלו הוא פועל מופתים. לצדיק יש חסידים, והחסידים מספרים סיפורי צדיקים מהמופתים של רבם. כאשר החסידים מספרים סיפורים זה מכניס בהם אמונה, אבל בפשטות זו לא אמונה גדולה כמו של הצדיק. אכן לפעמים קורה שהחסידים כל כך מתעצמים עם הסיפורים עד שהאמונה שלהם גדולה והם בעצמם יכולים לפעול מופתים עם הסיפור וישנם סיפורי חסידים רבים כאלו.

לענייננו, הצדיק הוא משל ליום טוב ראשון של פסח והחסידים הם משל לשאר ימי החג. ביום הראשון הולכים חזק על האמונה בקב"ה, ובימים הבאים עושים עסק ועניין

¹⁷ וכמו שנראה בהמשך כיצד ספירת העומר תורמת לכך.
¹⁸ רמב"ם לולב ח יב: "אף על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהן, בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתירה, שנאמר (ויקרא כג. טז): וְשִׂמְחֶתֶם לְפָנָיו ה' אֱלֹהֵיכֶם שְׂבַעַת יָמִים...".
¹⁹ בניגוד לשבועות וסוכות שבהם כתוב במפורש, לגבי פסח זה רק עפ"י דרשת חז"ל. ויש להוסיף גם שלפי חלק מהראשונים גם אין חיוב לאכול שלמי שמחה אלא רק ביום הראשון (לעומת ימי סוכות שבהם אוכלים בכל יום). ע"י תוספות ר"ה ה. בד"ה 'מה' דהא דתנן (וסוכה מב.) 'ההלל והשמחה שמונה' היינו שלמי שמחה. וראה בליקו"ת בד"ה 'ששת ימים' השני ובנסמן שם במראה מקומות.

מהאמונה שהלכנו עליה ביום הראשון. המופת שהצדיק עושה הוא בנמשל היכולת לצאת מהמציאות האפרורית שלנו ולאחוז באמונה. וכמו שביארנו (הובא בחוברת 'עת דודים') שאמנם ביציאת מצרים התרחשו הרבה ניסים החל מעשר המכות ועד קריעת ים סוף, אבל המופת הכי גדול הוא עצם היציאה שעם ישראל הלך אחרי ה' במדבר בארץ לא זרועה. זה שעם ישראל הצליחו לצאת מהשעבוד למציאות וללכת על ה' ועל האמונה בו זה השינוי הכי משמעותי שקרה ביציאת מצרים. ההליכה הזו אחרי ה' היא מופת גדול, ושישה ימים אנחנו עושים עניין וחוגגים את הגילוי הפלאי הזה.

אם היינו חוגגים שבעה ימים את היציאה ממצרים היה זה פחות משמעותי מאשר הצורה הזו של יום ראשון מרכזי ולאחריו שישה ימים שעניינם לעשות עסק מהגילוי שנתגלה ביום הראשון. דווקא העובדה שהימים של חול המועד בנויים כך שאין בהם מצוות מיוחדות או התחדשות שמחה, פועלת שהימים האלו ממוקדים במטרה של עשיית עסק מהיום הראשון.

וממילא, כשמתייחסים לזה כך שאחרי היום הראשון אי אפשר לעבור הלאה אלא מוכרחים לעשות מזה חג ועניין - היום הראשון מקבל הרבה יותר תוקף ומשמעות, שזהו נס גדול ומופלא שהיהודי מצליח להתנתק מהמציאות הגשמית ולהיכנס לתוך האמונה לגמרי.

◆ קרבן העומר - יורדים למציאות הנפרדת

אמרנו שהיום הראשון של פסח הוא יום בו נסחפנו אחרי ה' והיינו מנותקים לגמרי מהמציאות, בכלל לא שמנו לב לקיום שלנו אלא היינו נתנים לגמרי רק במציאות ה' שסחפה אותנו. אך מיד למחרת אנחנו חוזרים לחיים והכל משתנה. אנו כבר לא רק נסחפים אחרי ה' אלא אנו כבר נותנים מקום גם למציאות שלנו, לגבולות שלנו. אמנם אנחנו עוד אוחזים גם בחלק האלוקי, שהרי זהו עדיין חג, אך כבר יש כאן פיצול - מצד אחד חשים שאנחנו ניזונים רק מה', רק מהאמונה (שהיא כאמור מנותקת לגמרי מהמציאות, לא מחוברת לשום דבר), ולכן אנחנו עוד אוכלים מצה; ומצד שני מרגישים שיש בנו חלק נמוך שקשור בגוף וניזון מלמטה, וגם מה שאנחנו אוכלים מצה בימים האלה זה סתם כי אנחנו רוצים (שהרי האכילה בימים האלו היא רשות), ובזה אנחנו מתייחסים לכך שבסוף יש בנו צד של בהמה.

הנפש הבהמית היא לאו דווקא המדות הלא טובות שבנו, אלא היא מה שאנחנו חיים כנפרדים. ביום טוב ראשון של פסח מודגש הטבע של הנפש האלקית, בו ברור לנו שאנחנו חיים בתוך הקשר עם ה', כמו שלילד ברור שהוא חי בתוך המשפחה של ההורים שלו, ללא שיהיה לו צורך לבחור בכך. אך במוצאי יום טוב זה מסתלק ואנו

נשארים עם הנפש הבהמית שלנו. מצד הנפש הבהמית אנחנו לא חווים את החיים כקשורים בטבעם אל ה', אלא אנחנו מסתכלים על הקשר מבחוץ, ובוחרים האם להיכנס אליו או לא.

אם קודם הלכנו אחרי ה' בהפקרות מוחלטת, כעת שאנו נמצאים בתוך הגבולות של האישיות שלנו אזי אע"פ שאנו רוצים ללכת אחרי ה' בצורה עיוורת כמו שהלכנו קודם זהו כבר רצון שלנו, אינטרס שלנו. קודם היינו כמו אחת שלא חושבת על עצמה בכלל והלכנו אחרי ה' בלי שום חשבונות, ההליכה אחרינו נעשתה כביכול 'ממילא' ומאליה, היא היתה כמו שבת, שאנחנו לא עושים כלום והדברים נעשים כאילו מעצמם ללא התערבות שלנו. אך כעת אנחנו כבר "ממחרת השבת", אנחנו כבר מסתכלים על זה מבחוץ, ואז אע"פ שאנו אומרים שאנו רוצים את זה - בכל אופן זה כבר רצון שלנו וממילא זה בהמי. זה דומה למה שהיום נקרא "מחפש ריגושים", כשאחד מבני הזוג מחפש ריגושים אז הבן זוג הוא בשבילו רק האמצעי לייצר ריגושים, עד שזה מתהפך לגירושים.

את הבעייתיות הזאת אנו כעת 'שמים על השולחן' ומביאים אותה לפני ה'. ביום זה, היום השני של פסח, מקריבים את מנחת העומר - קרבן העשוי משעורים, שהם מאכל בהמה^י.

כאשר אנחנו מקריבים את העומר, אנחנו בעצם מתמקדים בנפש הבהמית, אנחנו שמים אליה לב כשהיא בפני עצמה, ולא מנסים להסתיר אותה. הנטיה הרגילה בקשר עם ה' היא להבליט את החלקים הטובים, הקשורים, ולהתעלם או להחביא את החלקים שבהם אנחנו לא קשורים אליו. הנטיה הזו גורמת לחוסר אמון תמידי ביציבות הקשר או באמינות הקשר עם ה', מפני שכל הזמן צריך להחביא משהו. בעמר אנחנו מוציאים את החלק הבהמי, זה שאין בו מודעות אלוקית, ושמים אותו

^י מנחת העומר היא מאכל בהמה בניגוד לכל המנחות חוץ ממנחת קנאות (ריש פ"ב דסוטה). לגבי מנחת קנאות מבואר הטעם שם "כשם שמעשיה מעשה בהמה כך קרבנה מאכל בהמה". אך כאן זה באמת עניין תמוה שצריך לתת עליו את הדעת, מדוע מקריבים מאכל בהמה. ועוד עושים ממנו עניין שלם, סופרים ממנו במשך חמישים יום (ועד כדי כך, שגם בזה"ז סופרים ממנו אע"פ שלא הקריבו אותו בפועל), דבר שלא מצינו דוגמתו בשום קרבן אחר. ובאמור כאן הדברים יתיישבו בע"ה.

לעומת זאת בליל הסדר עיקר המצווה היתה אכילת מצה, שהיא מאכל אדם (אמנם היא יכולה להיות משעורים. אך בסופו של דבר היא מאכל של אדם, היא לא צריכה להיות בדוקא משעורים. והיא נקראית "לחם עני"). בסוף ליל הסדר יש ברכה מיוחדת בחב"ד, שכל אחד מאחל לעצמו שהוא יהיה בן אדם: "פעם אמר לי אאמור"ר [מורה"ש"ב]: יוסף יצחק, מ'דארף טראכטען - (במשך הסדר) - אף זיין א מענטש, וועט דער אויבערשטער העלפן. בפרט בעת פתיחת הדלת. ניט בעט קיין גשמיות. בעט רוחניות [=יש לחשוב, לרצות - במשך הסדר - להיות "אדם", והקב"ה יעזור. בפרט בעת פתיחת הדלת, אל תבקש גשמיות. בקש רוחניות! (הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים, פסקא 'סדר הגדה', משיחות חגה"פ תש"ב). כעת לאור הדברים שאמרנו אפשר להטעים את העניין. שלהיות בן אדם הכוונה שהמשהו האלוקי יאיר בך, ואילו אחד שמרגיש נפרד הוא לא בן אדם.

“על השולחן”. זה מאפשר לנו לייצר קשר בריא עם ה', קשר שמודע לכל החלקים של הנפש שלנו, וכולל אותם”.

כשמביאים את זה לפני ה' זה מתקן את זה. זה שאני אומר לקב”ה שאם זה מגיע מצדי זה בעצם אינטרס שלי, אגואיזם שלי, אני משתמש בו לצרכיי. ואני אומר לו, “אבל אתה רוצה את זה, שכך אני ארצה”. זה שאני רוצה אלוקות זה באופן פשוט בהמיות, אבל כיוון שבאמת זה מה שאתה רוצה, אז אני הולך על זה כי אתה באמת רוצה שאני אלך על זה.

◆ שלשת המצוות בעומר

אם נפרט יותר את ההתבוננות בקרבן העומר, נראה שיש במצוה שלשה חלקים: הבאת-הקרבת העומר, קצירת העומר, וספירת העמר.

קצירת העומר היא עצם ההכרה, הפניית תשומת-הלב לבהמיות, מתן המקום הנפרד לנפש הבהמית. לעומת זאת, הקרבת העמר היא ההבאה אל ה', העמידה נוכח ה' והאמירה שלנו אליו - זה המצב, יש לנו נפש בהמית, ואנו מבקשים שנמשיך את הקשר יחד איתה.

הקצירה נעשית בלילה. שימת הלב לחסרונות שלי היא דבר שאני עושה בצנעה, ביני לבין עצמי. ואילו ההקרבה נעשית ביום; כאשר אני מביא את החסרונות שלי אל ה', זה כבר נעשה בגלוי. אני כביכול מעביר אליו את ה'התיק'.

הספירה נעשית גם היא בלילה (כמו הקצירה ולא כמו ההקרבה). המצוה היא שכבר בלילה נאמר “היום יום...” - בכדי שנדע שה' אוהב אותנו לגמרי, לא אהבה מותנית וחלקית, אלא אהבה מלאה הכוללת גם את החלקים הנמוכים שבנו. לכן מוסבר בחסידות ש”ממחרת השבת” משמעותו מעל השבת, בדרגה גבוהה יותר. כיון שביום-טוב עצמו, בחינת 'שבת', מודגש הקשר של הנפש האלוקית שלנו עם ה', אבל מיד “ממחרת השבת” מתברר שהקשר שלנו עם ה' הוא כה גדול וחזק, עד שהוא כולל גם את הנפש הבהמית. זוהי עצם משמעות הספירה: זה שה' אוהב אותנו לגמרי, גם את החלקים שבנו שאינם 'בתקשורת' איתנו. בעומק יותר, קודם אמרנו שהנפש הבהמית

” אם נחזור למושגים 'פונדמנטליסטי' ו'שהיד' עליהם דיברנו קודם, נאמר שאמנם אנחנו לא פחות משוגעים מהם. אנחנו בכלל לא עוזבים את השגעון הזה של האמונה שלנו, אבל אנחנו פשוט לא מביאים את זה ככה לידי ביטוי במציאות. הם מביאים את האמונה שלהם לידי ביטוי במציאות בכך שהם מפוצצים את כל העולם, שוברים את כל המציאות, ומכניעים את הכל תחת האמונה שלהם (ראה באריכות בנספח לחוברת שהוצאנו על יס סלו “אשפן את רוחי על כל בשר”). וכן בראיון המופיע באתר 'הקול היהודי' אודות האמונה של העם האירני, אך אצלנו יש את ספירת העומר שבאה להגיד שמצד אחד אנו משוגעים לגמרי ולא עוזבים את השגעון הזה, ומצד שני הקב”ה הנחנה מהמציאות (כפי שעוד נראה בהמשך) ואנחנו לא רוצים לשבור אותה בכלל.

היא מה שאנחנו מסתכלים על הקשר מבחוץ ובחרים האם להיכנס אליו או לא - אם כן כשה' אומר לנו "וספרתם לכם ממחרת השבת" פירושו שה' אוהב מאוד את הבחירה שלנו, ורוצה שנבחר בקשר איתו⁹.

◆ ארבעה חלקים בעבודת ה'

נוסיף לבאר את ההבדל בין קצירת העמר לספירת העמר. בקצירה אנו עושים מעשה, קוצרים את השעורים, לוקחים את מאכל הבהמה ומתייחסים אליו. לעומת זאת, בספירה אנו פשוט מציינים עובדה: יש עמר. הבדל זה נכון גם בזמן המקדש וודאי שהוא ניכר במיוחד בימינו, כאשר בכלל אין שעורים ויש רק ספירה. אך מהו הטעם בציון העובדה בלי מעשה?

ניתן להמשיל זאת לקשר בין שני אנשים, ובפרט קשר בין בני זוג:

בהתחלה יש קשר נחמד ונעים בין השנים, החלק הטוב והיפה שבכל אחד מתקשר עם החלק היפה שאצל חברו, והכל נראה מושלם. זה מקביל ליום-טוב ראשון של פסח.

אבל יחד עם זה שכל אחד מבני הזוג נפגש ומתקשר עם החלק הטוב אצל השני, כל אחד גם שם-לב שבאמת יש אצל השני חלקים שאינם שותפים בקשר הזה, חלקים נמוכים וגסים. ובכל זאת, הוא מגלה כלפי השני אהבה, וכעת מודגש שזו אהבה שאינה תלויה בדבר, אהבה שכוללת את כל חלקי הנפש של השני. האהבה הזו תגרום לכך שבסופו של דבר הקשר יעמיק ויתעצם, קשר יסודי שאינו נשאר רק מעל פני השטח. זוהי ספירת העמר: גם בלילה הקב"ה רוצה שנספור "היום יום", שנדע שה' מקבל ורוצה אותנו כל-כולנו. אנו סופרים לזה שאנו אמורים להביא את העמר (כפי שניכר במיוחד בזמן הזה), דהיינו, הספירה הזו היא זו שנותנת לנו את הכח לקצור ולהביא את העמר.

כפי שנכתב, החלק הנמוך הזה שבנפש הוא לאו דווקא מדות לא טובות, אלא המקום בנפש שבו האדם חי את הקשר קצת בקרירות, כאילו הוא חיצוני לו, כאילו הוא עדיין בוחן אותו. כאשר בני הזוג אוהבים זה את זה, כל אחד מבני הזוג מרגיש שהשני אוהב גם את החלק הזה בנפש שלו, שכן החלק הזה בנפש הוא זה שגורם

⁹ לכן מבחינה מסויימת ה"ממחרת השבת" הזאת היא יותר משבת. כי אני יכול להסתכל על זה ולהגיד "כן". כי כשהו היה. הייתי לגמרי בתוך זה. עד כדי כך שכבר לא ידעתי שזה שבת. לא קראו לזה שבת אלא פסח. ורק אחר כך כתוב שזה היה שבת.

שבני הזוג יבחרו זה בזה. כל אחד מבני הזוג מרגיש שהשני לא נמצא בקשר באופן של ממילא, אלא מבחירה, וזה מעצים את הקשר¹.

כך זה גם בעבודת ה': האדם מודע לכך שיש בו חלק שבו הוא צריך להחליט אם להיות בקשר עם ה', והוא לא חלק מהקשר עם ה' באופן טבעי, ועליו לשים לב שה' רואה את החלק הזה ושמח בו ורוצה גם אותו, כי ה' מאוד רוצה שנבחר בקשר איתו.

כאשר האדם שם לב שבן הזוג רוצה אותו כולו, כולל את החלק הנמוך שבו, הוא מרגיש מספיק בטחון כדי לשים-לב ולהביא אל המודעות שלו שאכן יש לי את החלקים הנמוכים הללו שאינם שותפים פעילים בקשר. זוהי קצירת העמר, כאשר בלילה - בשלב זה, ביני לבין עצמי - אני מודה לגמרי בכך שיש בי את החלקים הללו.

לאחר מכן האדם כבר מוכן לבוא אל השני ולגלות לפניו את כל לבי: כזה אני ואני מביא אליך את כולי. זוהי הבאת העמר. את מה שקצרנו בלילה אנו מביאים אל ה' ביום, בבית המקדש.

אם כן, הציווי של ה' שנניף את העמר, פירושו שה' אוהב את האישיות שלנו עם כל החלקים שבה. בספירת העמר אנחנו סופרים לציווי הזה, ומפנימים אותו לתוכנו מיום ליום. לכן גם כיום, כאשר אנחנו לא זוכים לקצור את העמר ולהניף אותו בפועל, אנחנו סופרים לציווי של ה' אלינו, סופרים לכך שה' רוצה אותנו ואוהב אותנו.

נמצא שבמשך כל ימי ספירת העמר - כהכנה לחתונה הצפויה במתן תורה - עיקר העבודה שלנו היא להתבונן באהבה שה' אוהב אותנו, שזוהי אהבה שלמה שאינה תלויה בדבר. להפנים את האהבה הזו, לדעת היטב שאכן כך הוא, ולגרום שהאהבה הזו תחלחל אל כל חלקי הנפש שלנו. כך נוכל להגיע עם כל חלקי הנפש שלנו, שבע כפול שבע, אל מתן תורה ביום החמישים, אל החתונה הגדולה שבה יתממש הקשר ויעשה פירות טובים. "הִבְיָאֲנִי הַמִּלָּךְ חֲדָרָיו נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה בָךְ".

¹ על העצמת הקשר בכך שהוא מגיע מבחירה ולא ממשיכה טבעית הורחב במאמר על צניעות וטרם פורסם אך ניתן לקבלו במייל).

דבקות ואהבה (ב)

בפעם הקודמת הוסבר שבכל יהודי יש מקום נסתר בתוכו שבו הוא אוהב את ה' יותר מאשר את עצמו, כמו אהבת ה' של הצדיקים הגדולים. הדרך לזהות את המקום הזה בנפש היא להתבונן בכך שהאדם לא רוצה לחשוב שאת כל הקשרים שלו עם הסובבים אותו ועם ה' הוא עושה מתוך מניע אנוכי.

בפעם הזו תוסבר הנקודה הזו לעומק יותר: הרצון הבסיסי ביותר של האדם הוא הרצון לחיות. מצד אחד האדם רוצה לחיות, אך מצד שני הוא לא רוצה לחשוב שהרצון הזה הוא רצון אנוכי, שבא על חשבון הסובבים אותו. הדרך לעשות את הרצון לחיות לרצון לא אנוכי, היא לחפש את המקום שבו ה' רוצה שהאדם יחיה, ולחפש להביע את המקום הזה בנפש. כפי שנכתב בפעם הקודמת, היכולת של היהודי לזהות שהוא רוצה לחיות כי ה' רוצה בכך היא מתנה מזה'.

לחיות בגלל שה' רוצה

◆ הרצון לחיות

ה' רוצה שהאדם יחיה, שהרי ה' ברא אותו. יותר מזה, ה' לא רוצה רק שהאדם יחיה, ה' רוצה גם שהאדם ירצה לחיות, ויחיה מתוך חשק.

הרצון של ה' שהאדם יחיה מוליד אצל האדם רצון לחיות, אבל האדם לא חש את הרצון שלו לחיות כרצון של ה'. ברצון של האדם לחיות לא ניכרת זיקה הכרחית לרצון

של ה' שהאדם יחיה, ולהיפך, הרצון הזה של האדם אפילו מבטא רצון לחיות גם אם ה' לא רוצה שהאדם יחיה.

הרצון של האדם לחיות מופיע בשתי צורות: ההופעה הראשונה היא שהאדם חושב שהחיים הם דבר טוב ויקר. לכן האדם רוצה לחיות, ולכן הוא גם חושב שטוב שאחרים יחיו וירצו גם הם לחיות. אבל יש גם הופעה נוספת לרצון של האדם לחיות; האדם מרגיש שהרצון לחיות הוא רצון עיוור שחשוב לו יותר מכל דבר אחר, והוא מרגיש שהרצון לחיות כל כך חזק אצלו, עד שהוא קודם לרצון שלו לשים לב ולהיות רגיש לסביבתו. האדם מרגיש את הרצון לחיות כל כך חזק, עד שנראה לו שהוא מוכן להשתמש בכל מה שנמצא סביבו לטובתו, בלי לשים לב האם זה טוב או לא. יותר מזה, הרצון של האדם לחיות גורם לו להרגיש שאפילו הקדוש ברוך הוא 'קיים' כביכול בשבילו, וגם הוא משרת את המטרה הזו.

כמובן, הרצון של האדם בא לידי ביטוי במציאות: העובדה שהוא מרוכז בעצמו וברצון שלו לחיות גורמת לו הרבה פעמים שלא להתחשב בזולת, ואפילו לנצל את הזולת. אמנם, כפי שנכתב למעלה, האדם מקבל במתנה מה' את הרצון לא להיות אנוכי, ולכן הוא משתדל, מי פחות ומי יותר, שלא לפגוע בזולת. אבל למרות ההשתדלות הזו, האדם שם לב שהאנוכיות שלו באה על חשבון הזולת. כאשר האדם רואה שהוא חי את החיים שלו גם על חשבון הזולת, אפילו בדקות, זה מזכיר לו וממחיש לו שמצד הרצון העיוור שלו לחיות הוא מוכן לנצל את כל הסביבה שלו, ואפילו את ה', בשביל החיים שלו.

הרצון של האדם לחיות גם אם זה על חשבון הסביבה, מלמד שמה שהאדם חושב שהחיים הם דבר טוב ויקר זה לא רק טוב, אלא יש בזה גם חלקים שליליים. המחשבה שהחיים הם דבר טוב ויקר כוללת גם את הרצון שאנשים אחרים יחיו גם הם, וגם את הרצון שאנשים אחרים רק ישרתו את הרצון של האדם לחיות.

◆ הרצון של האדם לעומת הרצון של ה'

החלק הטוב של הרצון של האדם לחיות מגיע מכך שה' רוצה שהוא יחיה, ורוצה שהאדם ירצה לחיות. אם האדם רוצה לחיות כי ה' רוצה שהוא יחיה, זה מוציא את האנוכיות מתוך הרצון של האדם לחיות (וכפי שיוסבר יותר בסמוך). אבל אם האדם רוצה לחיות כי זהו הרצון שלו, ובלי קשר לכך שה' ברא אותו וה' רוצה שהוא יחיה - הרצון שלו לחיות יבטא רצון עיוור, שלא מתחשב ברצונות של הסביבה.

על מנת לחדד זאת, צריך להסביר: למה האדם תופס את הרצון של עצמו כרצון אנוכי, בעוד את הרצון של ה' האדם לא תופס כרצון אנוכי?

התשובה נעוצה בכך שהאדם הוא נברא, ו'מציאותו לא מעצמו'. כלומר לעולם האדם זקוק לדברים שחוץ לו בשביל לחיות. הוא זקוק לה' שיברא אותו ולהורים שיולידו אותו, הוא זקוק לעולם שיתן לו אוכל ושתיה ושאר צרכים, והוא זקוק לאנשים שיעזרו לו ויהיו לו חברה. ממילא כאשר האדם מרוכז ברצון לחיות, והרצון הזה קודם אצלו לרגישות לסביבה ולרגישות לה' - האדם מרגיש שהוא מנצל את סביבתו, ואפילו את הקדוש ברוך הוא, בשביל עצמו. זו הסיבה שהאדם מרגיש שהרצון הבסיסי שלו לחיות הוא רצון אגואיסטי.

לעומת זאת הקדוש ברוך הוא 'מציאותו מעצמו'. הוא בורא ולא נברא, והוא לא זקוק לדברים שחוץ לו חס ושלום^א. ה' רוצה את העולם ואוהב אותו, וזה מה שגורם שהעולם יהיה קיים. ממילא כאשר ה' רוצה משהו הוא לא מנצל את סביבתו, ואין ברצון של ה' אנוכיות, ורצון לנצל עולם קיים לצרכו. לכן כאשר האדם רוצה לחיות כחלק מהרצון של ה', זה מוציא מהרצון לחיות את האנוכיות שבו.

◆ הארה מאהבת רעיא מהימנא בנפשות כל בית ישראל

כאשר האדם מתבונן בכך שהרצון שלו לחיות מצד עצמו הוא אנוכי, ואילו הרצון של ה' הוא לא אנוכי, מחלחלת אליו המחשבה שהוא מעדיף לחיות כי ה' רוצה ולא כי הוא רוצה. המקום בנפש בו האדם רוצה את רצון ה' ולא את הרצון שלו לחיות הוא הארה מאהבת רעיא מהימנא, שנמצאת בנפשות כל בית ישראל, כפי שנכתב בפעם הקודמת בשם התניא. ההארה הזו מניעה את האדם לא לחיות כי הוא רוצה, אלא לחיות כי זה עושה נחת רוח לה'.

הרצון לחיות הוא כמובן לא רצון שולי בתוך הנפש של האדם. הרצון לחיות הוא עצם הנפש של האדם, עצם האישי של האדם רוצה לחיות כחלק מהרצון של ה', ולא כי הוא רוצה, הוא בעצם רוצה שלא תהיה לו אישיות נפרדת, אלא להיות חלק מה^ב.

^א ראה הלכות יסודי התורה ביד החזקה פרק א. הלכות א-ג.

^ב וכפי שכתוב בתניא בפרק יד שעל האדם לומר ללבו "איני רוצה להיות רשע אפילו שעה אחת. כי איני רוצה להיות מובדל ונפרד חס ושלום מה' אחד בשום אופן".

מה שלאדם נראה שהוא נפרד וקיים בפני עצמו. וכן העולם כולו נפרד וקיים בפני עצמו זה נקרא 'סטרא אחרא'. וכפי שכתוב בתניא פרק ו:

זשהו פירוש לשון 'סטרא אחרא' פירוש צד אחר שאינו צד הקדושה, וצד הקדושה אינו אלא השראה והמשכה מקדושתו של הקדוש ברוך הוא, ואין הקדוש ברוך הוא שורה אלא על דבר שבטל אצלו יתברך... אבל כל מה שאינו

כפי שנכתב, האדם קיבל מה' את היכולת להסתכל על עצמו כמו שה' מסתכל עליו. ה' רואה את האדם כחלק ממנו, והאדם יכול להיות מודע להסתכלות של ה', ולהסתכל על עצמו כמו שה' מסתכל עליו. כאן מוסבר יותר מזה: האדם קיבל מה' לא רק את היכולת לראות את עצמו כחלק מה', אלא גם את הרצון להרגיש שהוא חלק מה', ולא חי רק בשביל עצמו. כאשר האדם רוצה לחיות כי ה' רוצה שהוא יחיה - האדם מרגיש שהרצון שלו לחיות הוא לא רצון עיוור שקיים בו, אלא הוא חלק מהרצון של ה'.

אדמו"ר הזקן אומר שלכל יהודי יש נפש אלקית, שהיא חלק אלוהי ממעל ממש. בתוך המילים 'נפש אלקית' יש מעין סתירה פנימית: המילה 'נפש' מבטאת את החיות של האדם, ואילו המילה 'אלקית' אומרת שהחיות היא חיות אלקית. אדמו"ר הזקן מתכוון לומר שמצד אחד יש ליהודי חיות שהיא מתנה מה', והיא חלק מה', חלק אלוהי ממעל, ומצד שני היא מתלבשת ממש בתוך היהודי, ועל כן לא רק שהיהודי הוא חלק מה', אלא היהודי גם יכול להרגיש שהוא חלק מה'.

נמצא שכאשר היהודי מרגיש את האישיות שלו כנפרדת ועומדת בפני עצמה, הוא לא מזוהה עם הנפש האלקית, אלא יש לו נפש אלקית שקיימת בתוכו. אבל כאשר היהודי מרגיש שהוא חלק מה', הזהות שלו היא הנפש האלקית שלו, ולא הנפש הבהמית שלו.

בטל אצלו ית' אלא הוא דבר נפרד בפני עצמו אינו מקבל חיות מקדושתו של הקדוש ברוך הוא מבחינת פנימית הקדושה... ולכן נקרא עולם הזה ומלואו עולם הקליפות וסטרא אחרא.

וכן בפרק כב:

כי עיקר ושרש עבודה זרה הוא מה שנחשב לדבר בפני עצמו נפרד מקדושתו של מקום, ולא כפירה בה' לגמרי, כדאינת בגמרא דקרו ליה אלהא דאלהיא, אלא שגם הם מחשיבים עצמם ליש דובר בפני עצמו ובוה מפרדים את עצמם מקדושתו של מקום ברוך הוא, מאחר שאין בטלים לו יתברך, כי אין קדושה עליונה שורה אלא על מה שבטל לו יתברך כנ"ל (בפרק ו).

ראה בלוח היום-יום לכך מנחם-אב:

בחורף תרנ"ב כאשר אבי אדמו"ר (הרש"ב) למד עמי בספר התניא "ונפש השנית בישראל היא חלק אלקה ממעל ממש", הסביר כי הנושאים בתיבת "ממעל" ובתיבת "ממש" הם הפכים. "ממעל" תוארו רוחניות שברוחניות ו"ממש" תוארו גשמיות שבגשמיות. ויברר כי זהו מעלת נפש השנית, שעם היותה רוחנית שברוחניות פועלת בגשמיות שבגשמיות.

וראה עוד באג"ק א'ז (נדפסה בכרך ד' עמ' רצא).

כתוב בתניא (פרק ט) שמקום משכן הנפש האלקית הוא במוח. ומקום משכן הנפש הבהמית הוא בחלל השמאלי שבלב שמאל דם. החלל השמאלי שבלב הוא עצם הרצון של האדם לחיות, כאשר הרצון הזה לא קשור לרצון ה'. ממשיך שם אדמו"ר הזקן בתניא ואומר שאצל הצדיקים אהבת ה' מתפשטת גם לחלל השמאלי שבלב. הנפש הבהמית שבלב השמאלי שבלב מתהפכת להיות חלק מהנפש האלקית. כלומר גם עצם הרצון לחיות נהפך להיות חלק מהרצון והתענוג של ה'.

אהבת הצדיקים היא אהבת 'רעיה מהימנא'. ו"אפס קצהו ושמץ מנהו מרוב טובו ואורו מאיר לכללות ישראל בכל דור ודור". כפי שכתוב בתניא פרק מד, וזה מה שמוסבר כאן בפנים. שלכל אחד יכולה להיות נגיעה בכך שהוא רוצה שהרצון שלו לחיות יהיה חלק מהרצון של ה' שהוא יחיה.

בכל יהודי יש נפש אלקית, ולכן כל יהודי יכול להרגיש בתוכו שהוא חלק מה', וזה בא לידי ביטוי ומתגלה בטבע של היהודי למסור את הנפש לה'.

◆ כי קרוב אליך הדבר מאוד

הרצון הפנימי של האדם להיות חלק מה' ולא לרצות לחיות בצורה אנוכית, מאיר יותר כאשר האדם מתבונן בצדיקים, ומציב אותם כדמויות שאחריהם יש להימשך¹. האדם רואה שאצל צדיקים הרצון הפנימי הזה בא לידי ביטוי בפועל במעשים הטובים שלהם, וזה גם ממחיש לו שהנקודה הזו קיימת בתוכו, וגם מושך אותו לרצות שגם אצלו הרצון הפנימי הזה יצא לפועל.

סיפורי צדיקים והחיים בקרבתם יכולים לעורר את המקום הזה בנפש, והתורה והמצוות מביאים את המקום הזה לידי ביטוי. שכן את המצוות האדם עושה כדי לקיים את רצון ה', וכך האדם מגלה שהוא רוצה את הרצון של ה' יותר מאשר את הרצון שלו².

לכן אף על פי שהאדם מרגיש שהרצון לחיות כחלק מהרצון של ה' רחוק מהתחושה הפשוטה שלו, אף על פי כן גם על הרצון הזה נאמר "כי קרוב אליך הדבר מאוד".

¹ באר"י כתוב שהנשמה נמצאת במוח, הרוח בלב והנפש נמצאת בכבד שמלא דם (ראה עץ חיים שער א ענף ג ועוד). לכאורה מהדברים הללו של האר"י יש קושיה על מה שכתוב בתניא: אמנם מה שהנשמה נמצאת במוח מתאים למה שכתוב בתניא, שמקום משכן הנפש האלקית הוא במוח, אבל מה שאדמו"ר הזקן אומר שמקום משכן הנפש הבהמית הוא בחלל השמאלי שבלב, לכאורה לא מתאים למה שכתוב באר"י שהנפש נמצאת בכבד.

התשובה לכך היא שמה שכתוב באר"י שהנפש נמצאת בכבד, הכוונה לנפש החיונית, לעצם החיות של האדם. אבל הנפש הבהמית, שהיא התאוות והרצונות של האדם, נמצאת בחלל השמאלי שבלב כפי שכתוב בתניא, והיא לא עצם החיות של האדם, אלא הרצון של האדם לחיות. וראה בשער תנ"ט א פרק ה: "כי הנפש והרוח הם שניהם בלב, זה רוח וזה דם. בסוד כי הדם הוא הנפש", וראה שם בשמן ששון אות כד.

נמצא שהנשמה שהיא אלקית היא במוח, והרוח והנפש שהם לא אלקיים. הם בלב, הרוח בחלל הימני והנפש הבהמית בחלל השמאלי.

על הרצון הסתמי של האדם לחיות כעצם הנפש הבהמית ראה גם ב'נהלך ברגש' עמודים 380-379 ומעמוד 495 והלאה. כמאמר חז"ל "כל הדבק בתלמידי חכמים כאילו דבק בשכינה" (הובא בפרק ב' בתניא כחלק מהסדר הנפש האלקית).
² להלכה נפסק ש"מצוות צריכות כוונה לצאת בעשיית אותה מצווה" (שולחן ערוך אורח חיים ס.ד). לכן אם אדם עשה מצווה בלי לדעת שהוא מקיים מצווה באותו זמן - הוא לא יצא ידי חובה, ועליו לחזור ולקיים את המצווה לשם מצווה. למשל, אם אדם תקע בשופר בראש השנה כחלק מתזמורת, ולא זכר שיש מצווה לתקוע בשופר - הוא לא יצא ידי חובה, ועליו לתקוע שוב בשופר לשם מצווה (ראה אורח חיים תקפט. ח). כלומר בשביל לצאת ידי חובה על האדם לקיים את המצווה כחלק מהרצון של ה', ולא כחלק מהרצון שלו.

דוגמה חריפה לכך מובאת בהלכות פסח (אורח חיים תעה. ד): אדם שאנסו אותו גויים לאכול מצה בליל הסדר נגד רצונו - כיוון שידע שיש מצווה לאכול מצה, ובפועל הגוף שלו אכל ונהנה - הוא יצא ידי חובה. אבל אם הוא לא ידע שהיום ליל הסדר - לא יצא ידי חובה, וצריך לאכול שוב לשם מצת מצווה, אפילו אם הוא התכוון לאכול מצה על מנת לזכור את יציאת מצרים (לדוגמה, אם הוא חשב שזה יום אחר של פסח). כלומר אם אדם יודע שהמעשה שהוא עושה הוא רצון ה' - אפילו אם הוא עושה אותו בעל כרחו ונגד רצונו הוא יוצא ידי חובה (במצוות הקשורות באכילה. כיוון שהגוף נהנה), אבל אם הוא לא יודע שהמעשה הזה הוא רצון ה' - הוא לא יוצא ידי חובה, אפילו אם יש לו רצון גדול לעשות זאת.

הרצון לא להיות אנוכי קרוב מאוד אל האדם, וההתבוננות בכך שה' רואה את האדם כחלק ממנו גם היא בהישג ידו של האדם. שני הדברים הללו יחד גורמים לאדם להבין שהרצון לחיות כחלק מהרצון של ה' הוא הרצון הכי פנימי שלו.

◆ העמקת המחשבה – יציאת האהבה מההעלם אל הגילוי

בדרך כלל הנקודה הזו, שבתוך האדם טמון רצון לחיות כחלק מהרצון של ה', נמצאת כח מקיף על הנפש ולא כל כך שמים לב לקיומה. אדמו"ר הזקן רוצה ללמד אותנו שצריך להעמיק בחשיבה על הנקודה הזו מתוך ידיעה שהיא אכן קיימת, וכך להוציא אותה מההעלם אל הגילוי, כמו שהוא כותב (בפרק מד בתניא) "דהיינו להיות רגיל על לשונו וקולו לעורר כוונת לבו ומוחו להעמיק מחשבתו בחיי החיים אין סוף ברוך הוא, כי הוא אבינו ממש האמיתי ומקור חיינו ולעורר אליו האהבה כאהבת הבן אל האב".

בשלב זה האהבה היא עדין כח מקיף בנפש, ולכן נראה לאדם שלחשוב שיש לו אחיזה במקום הזה זו מחשבה דמיונית, והוא לא רואה טעם להעמיק בה. אדמו"ר הזקן אומר לו ש"לא יחוש, מאחר שהוא אמת לאמיתו מצד עצמו בבחינת אהבה מסותרת". האדם לא צריך לחשוש שזה דמיוני, כי בתוכו יש באמת מקום כזה, וכשהוא חושב על המקום הזה בנפש ומדבר עליו, באמת מתגלה בתוך האישיות חלק מהאהבה הזו לה'.

לפי כל מה שאמרנו אפשר להבין למה היה חשוב לאדמו"ר הזקן לצייר בתניא, שהוא ספר של בינונים, את מדרגת הצדיק הגמור. גם בינוני, ואפילו רשע וטוב לו, צריך שיהיה לו ציור שיותר נעים וטוב להיות אחד שלא עסוק רק בעצמו, שיש מקום בו הוא מרגיש שהוא היה יותר רוצה להיות צדיק שנתון בדבקות בה' ולא נתון בעצמו.

הספר שיעשה לך סדר בעבודת ה'

החומר במדור זה לקוח מתוך הספר 'נהלך ברגש':
500 עמודים על אהבת ה' ויראתו, ועל הדרך הנכונה
להתפעלות והתרגשות בעבודת ה'

או באתר ישיבת
עוד יוסף חי

לרכישה: 058-770-1560

לאכול כדי להתפלל

כלתו של האדמו"ר בעל הצמח צדק מליובאוויטש, הרבנית רבקה, אשתו של אדמו"ר מוהר"ש, חלתה פעם במחלת הריאה. המחלה הייתה קשה והרופאים התייאשו ואמרו שאין תקווה. אמר חותנה בעל הצמח צדק: "ורפא ירפא", מכאן שניתנה רשות לרופא לרפא'. ובכן, יכול הרופא לרפא, שעל כך ניתנה לו רשות, אבל היפוכו של דבר - חס ושלום, אינו שייך לרופא כלל.

וציווה לה הצמח צדק לאכול פת שחרית, לחם וחמאה, תכף אחר נטילת ידיים בבוקר, וברך אותה באריכות ימים.

לאחר זמן פסקה לאכול תכף אחר נטילת ידיים, ואמרה לחותנה שהיא ממהרת לומר את ברכות השחר ומתפללת, ומיד אחר זה היא נוטלת ידיים לפת שחרית. אמר לה בעל הצמח צדק: 'מוטב לאכול בשביל להתפלל, מלהתפלל בשביל לאכול'.

(סיפורי צדיקים, סיפור 474)

את המשפט שטבע הצמח-צדק, 'מוטב לאכול בשביל להתפלל, מלהתפלל בשביל לאכול', רגילים להבין כך: מוטב לאכול טוב לפני התפילה, כך שיהיה כח וישוב הדעת להתפלל, מלהתפלל רעבים במהירות, ולחשוב כל התפילה על האוכל. אם כך,

הרבנית רבקה סברה שמוטב לה 'לסמן וי' על התפילה, לעבור אותה בזריזות, ולאחר מכן לאכול בנחת.

אך כששמים לב לכך שהסיפור איננו על שני יהודים פשוטים, אלא על שני צדיקים, הרבנית רבקה והצמח-צדק, עלינו לרומם את המבט ולהבין שמדובר ב'ויכוח' מהותי יותר.

כיצד פועלת הרבנית רבקה? לאחר שהרופאים התייאשו ממצבה, והצמח-צדק הורה לה שרפואתה תהיה באכילת לחם וחמאה - היא לא רוצה להקדים את האכילה-הרפואה לתפילה. היא רוצה שהתפילה ועבודתה ה' - הם יגרמו לה לרפואה. היא מעדיפה להתפלל, ושתפילתה תייצר עבורה את הרפואה, ולא ליצור את הרפואה באופן טבעי (לאכול), ומכח זה להתפלל.

לאחר שאנו מבינים שזוהי שיטתה - להתפלל בשביל לאכול, אנו יכולים להבין ביתר קלות מדוע התייאשו הרופאים מלרפאתה. צדיקה, שבריאותה הגופנית תלויה אך ורק בצדקותה, עבודתה ותפילתה - לא מוכנה להתרפא על ידי רופאים ושיטותיהם. לכן הרופאים מתייאשים.

לצדיקה כזו אכן רופאים אינם יכולים להועיל, ורק הרבי, הצמח-צדק, רואה את סיבת מחלתה הפנימית. לאחר הבנת המחלה, מורה לה הצמח צדק על דרך רפואה: עליה לאכול! עליה לדאוג לבריאותה, ולא לסמוך על עבודת ה' שלה שתחזיק אותה - ה' רוצה אותה חיה בגוף בריא. וגם לאחר שהיא מתחילה להבריא, ושבה אל דרכה הראשונה, ומעדיפה את התפילה על הדרך הגשמית, מורה לה אדמו"ר הצמח-צדק שזוהי הדרך האמיתית, לא רק כרפואה חד פעמית - עליה לאכול בשביל להתפלל, לדאוג לגשמיות ולבריאותה, ולהשתמש בבריאות זו לעבודת ה'. ולא להפוך את עבודת ה' לכלי שדואג לבריאות הגוף.

כעת, נתעכב על חלקו הראשון של הסיפור. הרופאים שרואים את מחלתה של הרבנית - מתייאשים מרפואתה. אך הצמח-צדק אומר שאין לרופאים רשות לייאש, אלא רק לרפא.

ומה יהיה במקרים שהייאוש הוא חלק מהרפואה? למשל, רופא שמורה לקטוע את רגלו של החולה, כדי להציל את שאר חלקי גופו - האם הוא מייאש או מרפא? ברפואת הנפש הדבר מצוי אף יותר, פסיכיאטר שממליץ למטופל לקחת כדורים, כאשר ידוע שכל הכדורים המצויים כיום מזיקים, ויש בהם ייאוש מהיכולת לרפא על ידי אמונה, ונוכחות ה' - האם הוא מייאש או מרפא?

במקרים אלו עלינו לבחון: האם הוא משדר שדר של ייאוש, או של הצלה? האם הוא מאמין בחיים שיכולים להמשיך, בבריאות הנפש של המטופל שיכולה להשמר, או שהוא התייאש מהרגל של החולה, ומהבריאות הרגילה של המטופל?

רופא ומטפל אינם רשאים לשדר שדר של ייאוש, רק של אמונה ורפואה.

כעת נחבר את שני חלקי הסיפור: הרופאים מיואשים, ורוצים לרפא את הרבנית רבקה ריפוי של ייאוש. כנגדם סוברת הרבנית שהיא תרפא את עצמה על ידי התפילה ועבודת ה' שלה. ועל שניהם אומר הצמח-צדק - ניתן לרפא בצורה טבעית בריאה ופשוטה.

כאשר עוברים לייעוץ, בניגוד לרופאים שרוצים לטפל בתרופות מיואשות, והרבנית שרוצה לטפל בעצמה על ידי עבודת ה' פנימית ומאומצת, הצמח-צדק מציע בריאות פשוטה - עליה להיות פשוט טבעית ובריאה.

מעמיקים יחד

יש לכם שאלה על הכתוב במאמר? רוצים לשתף בחידוש הקשור אליו?
פורום "מעמיקים" לעובדי השם - המקום להרחיב ולדון בשיעורי הרב

להצטרפות שלחו מייל ל shiurimshapira@gmail.com

מה יעזור לי לקום בבוקר?

שאלה: למה בלילה קשה ללכת לישון ובבוקר רוצים להמשיך לישון?

תשובה: כתוב "אני ישנה ולבי ער", אנחנו ישנים, והלב שלנו - הקב"ה - ער. אדם צריך לשים לב שבבוקר הוא ישן, והוא רוצה לישון, ויש מישהו שמעיר אותו. אפשר לחשוב שאולי זה הר"מ או הראש ישיבה, אבל בפסוק כתוב שזה הקב"ה. אנחנו ישנים, ה' ער, ו'קול דודי דופק', הוא מעיר אותנו.

צריך לשים לב לזה, שלהתעורר בבוקר זה כמו שכתוב בתניא (בפרק מא): "והנה ה' ניצב עליו ומלוא כל הארץ כבודו, ומביט עליו ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי". בדרך כלל אנחנו חושבים לגבי הקימה בבוקר שהשאלה היא האם אנחנו מצליחים לעשות את מה שאנחנו רוצים, אבל האמת היא שבאמת אנחנו רוצים לישון, וה' הוא זה שמעיר אותנו, ובודק האם אנחנו קופצים מהמיטה או לא.

הבעיה שלנו היא שכשהקב"ה מגיע להעיר אותנו אנחנו פשוט ממשיכים לישון ואז הוא עוזב אותנו. בשביל לקום בגלל שהקב"ה מסתכל עלינו צריך גם ללכת לישון בגלל שהקב"ה מסתכל עלינו, צריך ללכת לישון לא בגלל שאתה עייף אלא בגלל שהקב"ה מסתכל עליך ורוצה שתלך לישון כמו שצריך. אם אתה הולך לישון כי אתה רוצה לישון - אז הקב"ה מסתלק, וממילא אתה נשאר לישון.

א. ראה על כך עוד בשו"ת מעמקים בגליון 49.

מה הכוונה שאני לא רוצה להעיר את עצמי אלא שה' יעיר אותי? כמו שהבעש"ט אומר, שכשלאדם יש הרהור תשובה הוא צריך לחשוב שזו בת קול שיוצאת ואומרת לו לשוב בתשובה, שזה לא בא ממנו אלא מהקב"ה². בשביל להתייחס לשינה כמו שצריך - אדם צריך לחשוב שהקב"ה רוצה שהוא ישן. כאשר יש לאדם רצון לקום יש בתוכו הרהור תשובה. אם הוא חושב: **אני** באמת רוצה לקום - אז הסיכוי שלו לקום הוא פחות טוב, מאשר אם הוא יחשוב שאת הרהור התשובה הזה הוא קיבל מהקב"ה, שעורר אותו, ועכשיו הוא רוצה כל פעם להיענות לזה.

כשאדם מרגיש שהקב"ה הוא זה שאומר לו ללכת לישון - אז הוא הולך לישון בזמן כמו שצריך, כי ה' אומר לו ללכת לישון, ה' שומר עליו בזמן השינה. "בידך אפקיד רוחי" - אנחנו הפקדון וה' הוא השומר, "כי אל שומרנו ומצילנו אתה". אז כשאנחנו הופכים את עצמנו לפקדון אצל הקב"ה, אחרי זה הוא 'פוקד אותנו' וזוכר אותנו, כשהקב"ה פוקד וסופר אותנו - הוא מעיר אותנו.

בן אדם שמרגיש שה' שומר עליו כל הזמן בזמן השינה - זה נקרא שהוא הפקיד את רוחו אצל הקב"ה. אבל אם הוא לא כך - אז זה יכול גם להגיע לחטאים. כידוע, כשאדם אומר קריאת שמע על המיטה בכוונה, ורוצה שה' ישמור עליו - זה גם מציל אותו מלחטוא בזמן השינה. ואז גם כשהוא מתעורר אז הקב"ה מעיר אותו. כל הזמן הוא מרגיש שמור אצל ה'.

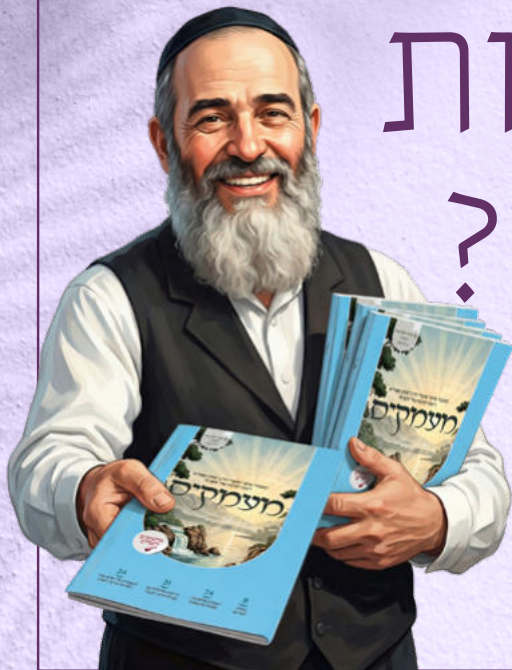
לכן האדם צריך להגיד קריאת שמע שעל המיטה וכך הוא ילך לישון כי ה' אמר לו. אבל אם לפני השינה הוא מבזבז את הזמן ומפספט, אז השינה מלאה חלומות של שטויות, במקום שהיא תהיה טובה.

אז התשובה היא גם לא לדבר שטויות לפני השינה, וגם להגיד קריאת שמע שעל המיטה בכוונה, וגם להכין את הקימה בבוקר, שזה אומר לזכור שאומרים 'מודה אני לה' על זה שהוא מעורר אותנו, וכמובן מיד ליטול ידיים שמאד מועיל לשמירה של האדם כאשר הוא נוטל ידיים ליד המיטה, שזו סגולה שלא יחטא כנודע (ראה שו"ע הרב או"ח א, ז במהדור"ק). כל זה הופך לזה שהקב"ה שומר עליו בזמן השינה.

² הובא בכש"ט רנ"ה. וראה באריכות (בהקשר לפסוקים "אני ישנה" ו"קול דודי דופק") בפתיחה לחוברת קול דודי ח"א, ו'בנהלך ברגשי החל מעמי' 186.

למה להנות לבד?

המאמר השפיע עליך לטובה?
התפילה שלך נראית אחרת בזכותו?
הצטרף כנציג להפצת עלון ממעמקים, ובכל שבוע שליח
יגיע עד אליך עם חוברות מלאות חידושים מתורת הרב

הצטרף עכשיו

058-6305341 - מאיר